

بِسْمِ تَعَالَى

شکرکتهای چند ملیتی

استادگرامی: جناب آقای دکتر محمد جعفر نعمانکار

دیماه ۱۳۹۴

« فهرست مطالب »

۲.....	مقدمه
۳.....	تشکیل شرکتهای چند ملیتی.....
۵.....	اصول حاکم بر شرکتهای چند ملیتی
۶.....	تعارض قوانین میان شرکت فراملی و دولت میزبان
۷.....	قولها و عقاید نسبت به شرکتهای چند ملیتی و عملکرد آنها.....
۸.....	مدیریت دانش در شرکتهای چند ملیتی
۸.....	مدیریت دانش و IT
۸.....	عملکرد انتقال تکنولوژی و فعالیت شرکتهای چند ملیتی در ایران.....
۹.....	مدیریت دانش در شرکتهای فراملی
۱۰.....	الزامات مدیریتی.....
۱۰.....	روشهای کارکرد شرکتهای چند ملیتی.....

مقدمه :

سازمان ملل در خصوص شرکت چند ملیتی در جهان کنونی تعریف مشخصی از سوی حقوقدانان ارایه نشده اما تعریف نزدیک در خصوص شرکتهای چند ملیتی :

تعریف عامه (پوپولیستی) : شرکتی که است که چند کشور با همکاری هم فعالیت اقتصادی می کنند .

تعریف خاص : ابتدا شناخت موضوع

ملیت : رابطه سیاسی شخص (اعم از حقیقی ، حقوقی) با یک حاکمیت مستقل دارای اقتدار .

تعریف شرکتهای چند ملیتی :

نزدیکترین تعریف درباره شرکتهای چند ملیتی عبارت از آن است که شرکتی با سهامداری یک یا چند شرکت دیگر و یا با سهامداری چند اشخاص حقیقی از ملیتهای مختلف ایجاد و در طول زمان رفته رفته خصوصیات ملی کشور مبداء را از دست داده و تابع حقوق حاکم بر فعالیت های تجاری ، بازرگانی و بین المللی گردد. بدین معنا که قانون و حقوق حاکم بر فعالیت های این شرکت عموماً (نه همه) از کنوانسیونها ، معاهدات ، قراردادهای و اسناد بین المللی تامین می گردد.

گاه شرکتهای چند ملیتی را با عنوان شرکتهای " بازار مشترک " مورد شناسایی قرار می دهیم . اما آنچه که مورد توجه ماست حقوق حاکم بر شرکتهای چند ملیتی است این حقوق از آن جهت مهم است که بواسطه ی آن می توان قوانین حاکم را احصاء نمود لذا مجبوریم جهت احصاء این قوانین در گام نخست حقوق شرکتهای چند ملیتی را شناسایی و در برخی موارد باز تعریف نماییم .

تشکیل شرکتهای بین المللی :

شرکتهایی که سهام آنها در اختیار چندین کشور متفاوت باشد و ممکن است فعالیت این شرکتهای صرفاً داخل مرزهای سیاسی یک کشور قرار گیرد یا زمینه فعالیت این شرکتهای در کشورهای سهام دار یا غیر سهام دار رخ نماید ، شرکتهای چند ملیتی به فراخور نحوه ی تشکیل خود الزاماتی بایست در یک کشور ثبت گردند آنگونه که در اساسنامه این نوع شرکتهای اشاره می شود حیثه ی فعالیت آنها بین المللی است هر چند محل ثبت بر روابط اداری و شرکتی اعم از هیات حاکمه ، حاکم است اما بعلت وسعت و دامنه ی فعالیت این شرکتهای حقوق و قوانین محل ثبت رفته رفته قدرت خود را از دست می دهند و یا کم رنگ می کنند . لذا اصول مسلم بین المللی ، عرف تجاری و بازرگانی همچنین معاهدات و کنوانسیونهای مرتبط با موضوع فعالیت آنها به نوعی بر فعالیت این گونه شرکتهای حاکم می گردد .

شرکتهای چند ملیتی و فراملی بصورت عام به یک شکل می باشند. ولی تفاوت‌های خاصی چون اینکه شرکتهای فراملی، حوزه ی فعالیت آنها صرفا خارج از محل ثبت آنها می باشد. ایضا نمایندگیهای بسیاری در کشورهای مختلف دارند .

شرکتهای چند ملیتی از سهامداران ملیت های مختلف در درون مرزها یا بیرون مرزها است . سازمان: یک تاسیس حقوقی است که از اجتماع چندین کشور مختلف ایجاد می شود. موسسه : تاسیس حقوقی است که می تواند از اجتماع اشخاص حقیقی یا حقوقی جهت رسیدن به هدفی خاص تشکیل گردد.

شرکت یا موسسه الزاماً می بایست در کشوری ثبت گردد اما سازمانهای بین المللی به محض تاسیس دارای شخصیت حقوقی می شوند.

اعضای سازمانهای بین المللی لزوماً اتباع بین المللی بوده اند اما در جهت تشکیل شرکتهای چند ملیتی و یاموسسات بین المللی دولتها و تابعین نمی توانند جزء هیات حاکمه ی آن قرار گیرند. موسسات بین المللی غالباً اهداف توسعه ای ، حقوق بشری، محیط زیستی و اصول بنیادین اقتصادی ، بازرگانی و شاخه های مرتبط با حقوق بین الملل را هدف خود قرار می دهد این موسسات معمولاً بصورت NGO غیر انتفاعی اداره می شوند. در حالیکه هدف اساسی شرکتهای چند ملیتی و فراملی تولید ثروت است .

باید توجه نمود در شرکتهای چند ملیتی در صورت بروز خسارت و یا اعمال متخلفانه خود شرکت مسئول جبران خسارت است و این عمل در وهله ی اول قابل سر ایت به سهامداران نیست اما در صورت عدم امکان جبران خسارت از ناحیه ی این شرکتهای جهت جبران به کشورهای سهامدار رجوع خواهد شد .

شرکتهای چند ملیتی و فراملی با توجه به نحوی فعالیت خود ناگزیر به ایجاد شعب متعدد در کشورهای مختلف می باشند از این رو هر چند ممکن است قوانین اداری و آیین نامه های خود را از کشور محل ثبت خود پیروی نمایند . اما بعلت فعالیت شعبات مختلف در محلهای مختلف قوانین اداری و اصول تجاری خود تابع محل فعالیت آن شعبه قرار می دهند .

آیا کارمندان شرکتهای چند ملیتی بعلت ماهیت بین المللی این شرکتهای دارای مصونیت هستند یا نه ؟ کارمندان شرکتهای فراملی بر خلاف سازمانهای بین المللی بر اثر نوع فعالیت خود که غیر سیاسی و تجاری می باشند دارای مصونیت های بین المللی نیستند ، کارمندان در هر شعبه تابع قانون اداری کشور متبوع خود نیستند بلکه تابع قانون کشور محل فعالیت خود می باشند . شرکتهای فراملی،

شرکتهایی هستند که با توجه به قوانین داخلی یک کشور ثبت و معمولاً سهامداران آن تابع یک کشور بوده اما حیطه ی فعالیت های آنها بصورت بین المللی است . این کشورها غالباً بر خلاف شرکتهای چند ملیتی از پتانسیل محدودتری نسبت به شرکتهای چند ملیتی جهت فعالیتهای بین المللی برخوردارند . شرکت بین المللی یا فراملی سهامدارانش تابع یک کشورند . باید توجه نمود معاملات شرکتهای چند ملیتی با دیگر شرکتهای یا دولتها تابع قوانین بین المللی منجمله کنوانسیون بیع کالا است البته طرفین قرارداد می توانند قانون کشور دیگری را حاکم بر اینگونه قرارداد ها نمایند .

شرکتهای چند ملیتی معمولاً برای توسعه فعالیتهای خود در کشورهای مختلف از قراردادهای متعددی استفاده می کنند مانند قراردادهای جونت ونچر و فرانسیز و هر شعبه تابع قوانین کشور محل فعالیت آن شعبه می باشند نه تابع شرکت مادر .

اصول حاکم بر شرکتهای چند ملیتی :

در باب انعطاف پذیری و ویژگیهای کلی شرکتهای چند ملیتی را میتوان به ۵ دسته تقسیم نمود .
۱- قاعدتاً تشکیل شرکتهای چند ملیتی در میان کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته بر دو عنصر نفع و نیاز استوارند . کشورهای در حال توسعه نیازمند تامل با شرکتهای چند ملیتی هستند که معمولاً توسط کشورهای توسعه یافته ایجاد میشوند دارای نفع بسیار زیاد هستند و آرایه خدمات به کشورهای در حال توسعه می کنند .

۲- تفاوت در مقاصد هر یک از دو طرف ، از طرف کشورهای توسعه یافته آنها در چهارچوب اهدافی چون توسعه ی اجتماعی ، توسعه اقتصادی ، توسعه سیاسی عمل می کنند در حالیکه این مقاصد از سوی شرکتهای خدمات دهنده برخورداری از حداکثر سود و تولید ثروت است . لذا کشورهای در حال توسعه را همواره مورد رصد و جستجو قرار می دهند .

۳ - معمولاً کنوانسیون های بین المللی نیز حاکم بر عملکرد این گونه شرکتهاست بگونه ای که در برخی از موارد در اساسنامه ی این شرکتهای نیز به این مطلب اشاره میگردد .

۴- سرمایه گذاری چهارمین عنصر انعطاف پذیری در شرکتهای چند ملیتی نحوه ی جذب سرمایه است که به دو صورت مستقیم و غیر مستقیم اقدام به جذب سرمایه از نهادهای پولی و مالی و یا کشورهای در حال توسعه می کند . (در روش مستقیم جذب پول است و غیر مستقیم امتیاز می گیرند)

۵- ویژگی اصل کثرت در وحدت است یعنی شرکتهای چند ملیتی هر چند دارای شعبات بسیار در کشورهای مختلف هستند اما از وحدت وجودی برخوردارند به گونه ای که وجود شعبات مختلف در نظامهای حقوقی متفاوت نظام حاکمیت شرکتی آنها را دچار تزلزل نمی کند.

تاسیس شرکتهای چند ملیتی و فراملی بعلاوه انعطاف پذیری و نحوه ی عملکرد آنها بسیار فنی و پیچیده است لذا بر اثر تاثیرات اینگونه شرکتهای در حوزه ی نفع و نیاز و همچنین توسعه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشورها رابطه ی بین این شرکتهای با سازمانهای بین المللی منجمله سازمان ملل متحد برقرار میشود ازاینرو سازمان ملل متحد در خصوص شرکتهای چند ملیتی پیشنهاد تشکیل یک کمیسیون خاص شورای اقتصادی و اجتماعی را برای تشکیل یک مرکز مطالعاتی داده است که بتوان تعریف واحدی از شرکتهای چند ملیتی به جامعه جهانی ارائه نمود .

با این اقدام سازمان ملل یک تعریف خاص در جلسه ی ۵۷ شورای اقتصادی، اجتماعی ملل متحد (ECOSOC) ارائه شد. در این تعریف جهت تمایز میان شرکتهای بین المللی داخلی (فراملی) با شرکتهای بین المللی مطلق یا خاص لفظ شرکتهای چند ملیتی مورد تصویب قرار گرفت .

همچنین طبق مطالعاتی که توسط دانشگاه هاروارد صورت گرفت یک استاندارد جهت تمایز شرکتهای چند ملیتی از شرکتهای بین المللی این است که شرکتهای چند ملیتی حداقل باید دارای ۶ شعبه ی خارجی باشند.

لذا با این تعریف ارائه شده در خصوص شرکت چند ملیتی هم اکنون بیش از ۲۵۰۰ شرکت فراملی وجود دارد که مالکیت بیش از ۳۵٪ آنها امریکایی ۴۰٪ آن ها بازار مشترکی است. لذا درجهت ایمن بودن در خصوص این شرکتهای در کشورهای در حال توسعه پیشنهاد می شود این کشورها جز شرکتهای چند ملیتی باشند و یا اینکه سهام اقلیت شرکتهای چند ملیتی را خریداری کنند.

تعارض قوانین میان شرکت فراملی و دولت میزبان :

تعارض قوانین در حوزه ی شرکتهای فراملی و دولتهای میزبان بدین گونه است که گاه توسعه شرکتهای فراملی با منابع سیاسی، فرهنگی و اجتماعی دولت میزبان در تعارض قرار می گیرد. لذا می بایست جهت حل این تعارض اقداماتی را انجام و به مواردی توجه کرد .

۱- تابعیت شرکت فراملی : در بسیاری از موارد شرکتهای فراملی به لحاظ فرار از مقررات سخت و مشکل کشور متبوع خود از قبیل فرار مالیاتی، مسایل محیط زیستی و اقدام به ایجاد مرکز اصلی تصنعی می کنند .

الف - مرکز اصلی شرکتهای فراملی : طبق مقررات ملی کشورها مرکز اصلی شرکت گاه محل ثبت ، گاه محل تشکیل جلسات هیئت مدیره گاه محل است که اقدامات اصلی تجاری انجام می شود و در آن کشورها مرکز فعالیت اصلی شرکتهای چند ملیتی را جایی قلمداد می کنند که امور اصلی شرکت در آنجا انجام می شود .

ب - تابعیت موثر شرکتهای فراملی : تابعیت موثر شرکتهای فراملی جایی است که سهامداران جهت مدیریت تصمیمات لازم را اتخاذ می کنند شرکتهای فراملی دارای ابزار نظامی نبوده و نمی توانند به نیرو و تسلیحات نظامی متوسل شوند . اما با استفاده از ساز و کارهای سازمانهای بین المللی تجاری اقدام به چپاول دولتها می نمایند . عدم پرداخت مالیات های موثر در کشور میزبان استفاده از نیروی انسانی ، عدم انتقال فنآوری از کشور متبوع جزء ابزارهایی است که شرکتهای فراملی در جهت اهداف خود به استفاده از آن می نمایند در واقع این خاصیت سرمایه است که موجب می شود شرکتهای فراملی مایه ی وجودی خود را از آن بدست آورده و روند افزایش تصاعدی سود دهی را دنبال کنند . این شرکتهای صاحبان سرمایه را به خدمت گرفته و تنها منافع مالی خود را دنبال می کنند . لذا رسیدگی به دعاوی در خصوص تابعیت موثر شرکتهای به این دعاوی بعلت وجود تابعیت تصنعی بسیار مشکل است . فعالیت و آثار شرکتهای فراملی از فرا سوی مرزها می گذرد و منافع چندین دولت را درگیر خود می نماید . لذا اصل صلاحیت سرزمینی (تابعیت شرکت) دیگر راه گشا نخواهد بود از این جهت برای رفع اختلاف می بایست اصول جدیدی در جامعه جهانی ایجاد گردد .

قولها و عقاید نسبت به شرکتهای چند ملیتی و عملکرد آنها :

جهانی شدن یعنی یکسان شدن فرهنگها ، در روند جهانی شدن فرهنگها ، عقاید و ۰۰۰۰ بطور اجتماعی عقاید ژان ژاک روسو می باشند . روند بین المللی شدن توسط شرکتهای چند ملیتی صورت می گیرد . در این روند رشد و توسعه ی شرکتهای منجر به آن شد که سرمایه های خرد تجمیع شده و بسیاری از صنایع در زیر سلطه ی چند شرکت بزرگ فراملی در آید . در روند جهانی شدن کشورهای ضعیف مورد تهاجم قرار می گیرند و از بین می روند ، اگر می خواهیم در دنیای الان حرفی برای گفتن داشته باشیم باید بین المللی شویم و بازوی اجرای یک اقتصاد بین المللی همان شرکتهای فراملی و سازمانهای بین المللی هستند . در هر حال بررسی شرکتهای فراملی از نگاه شرق و غرب (دیدگاههای لنین - امپریالیسم - کمونیسم و سرمایه داری) دارای مزایا و معایب متعددی است.

مدیریت دانش در شرکتهای چند ملیتی:

دانش در این شرکتها حول محور اطلاعات است. اطلاعات به هر آن چیزی گفته می شود که از پردازش داده های خام بدست می آید از مهارتهای مدیریت کردن دانش در شرکتهای چند ملیتی سفارشی نمودن اطلاعات جهت ورود به بازارهای ملل مختلف است. دانش در شرکتهای فراملی به گونه ای مورد استفاده قرار می گیرد که نیازهای اساسی کشورهای دیگر پس از شناسایی الگویی برای ایجاد محصول جدید و ایجاد نیاز در بازارهای جدید الظهور باشد .

مدیریت دانش و IT :

شرکتهای چند ملیتی و فراملی برای کسب و ذخیره سازی اطلاعات مربوط به کارکنان، شرکا و رقبا همچنین مشتریان و تامین کنندگان از فناوری اطلاعات (IT) استفاده می کنند این اطلاعات معمولا بصورت داده هایی خام در بانکهای اطلاعاتی ذخیره می شود منابع اساسی جهت استفاده از این داده های خام اطلاعات را پایش نموده و به اطلاعات جدیدی دست پیدا می نمایند . کارگران اطلاعاتی (Information Brokers) شرکتهای فراملی مسئولیت هماهنگی و کنترل جریان اطلاعات را میان شعبات مختلف بعهدہ دارند ، جریان اطلاعاتی در شرکتهای فراملی اطلاعاتی را تولید و خدمات بهره برداری از آن را ایجاد می نماید که به آن (Economies of Scale) گفته می شود ، نقش دانش بخصوص دانش ضمنی (Tacit it knowledge) ایجاد مزیت رقابتی بهبود عملکرد و در نهایت موفقیت سازمانهای فراملی نقش بسزایی را ایفا می نماید ، از آن جایی که مدیریت دانش موضوع تجارت بین الملل است یکی از مهمترین مسایل در این زمینه محورهایی است که در خصوص مدیریت دانش می بایست به آن توجه گردد .

عملکرد انتقال تکنولوژی و فعالیت شرکتهای چند ملیتی در ایران

- ۱- زنجیره تامین : زنجیره تامین (SCM) یعنی کالا و خدمات از کدام منبع قابلیت دریافت دارد .
- ۲- امور لجستیکی : یعنی اینکه شرکت را چگونه به رفاه برسونیم

اهمیت کسب تکنولوژی از شرکتهای فراملی در جریان رشد نیز از روشهای غیر مستقیم فعالیت شرکتهای چند ملیتی در ایران می باشد. فعالیتهای شرکتهای چند ملیتی در کشورهای جهان سوم غالبا منجر به انتقال تکنولوژی می گردد در ایران نیز فعالیت اینگونه شرکتهای باعث شده تا دانش

وسیعی درخصوص امور مرتبط با فن آوری به ایران در حوزه نفت و گاز و پتروشیمی و انرژی انتقال یابد.

روش کارکرد شرکتهای فراملی به چند دسته تقسیم می شود:

روشهای مستقیم :

۱- فروش محصولات

۲- همکاریهای آموزشی

۳- سرمایه گذاری مستقیم

۴- خرید تجهیزات و مواد

تحقیق و توسعه و مهندسی تنها بخشی از روشهای مستقیم است که در خصوص فعالیتهای شرکتهای چند ملیتی می توان به آن اشاره نمود.

روشهای غیر مستقیم:

۱- مشاهده و الگوبرداری

۲- حضور در عرصه ی رقابت جهانی

۳- ایجاد فضای رقابتی گسترده زنجیره ی تامین و امور لجستیکی

اهمیت کسب تکنولوژی از شرکتهای فراملی در جریان رشد نیز از روشهای غیر مستقیم فعالیت شرکتهای چند ملیتی در ایران می باشد. لذا با تجزیه و تحلیل فعالیتهای شرکتهای چند ملیتی در خواهیم یافت دانش ایجاد شده از فعالیت این گونه شرکتهای در بازارهای مقصد ممکن است با توسعه کشور و آن بنگاه اقتصادی توأم و یا از طرف دیگر باعث ایجاد وابستگی به کشورهای درحال توسعه به دانشهای موجود در شرکتهای چند ملیتی گردد.

لذا تامین و تدوین قوانین در خصوص سرمایه گذاری برای شرکتهای چند ملیتی از ضروریات جامعه امروز است.

مدیریت دانش در شرکتهای فراملی :

مدیریت دانش در شرکتهای فراملی بنا بر شبکه های دانش معرفی می شود. محیط بین سازمانی که به آن (intra corporate) از مباحث برجسته سازی این سازمانها درمیان دیگر کشورهاست. درشرکتهای شبکه ای دانش بعنوان اصلی ترین دارایی دارای ارزش ، اطلاعات و داده هایی است که ایجاد ارزش افزوده نماید. استفاده از سیستمهای هوشمند در جهت شناسایی ، تجزیه و تحلیل داده

های عظیم جمع آوری شده در این روند نقش بسزایی دارد. شرکتهای چند ملیتی بصورت شبکه ای مدیریت می شوند. دانش ثبت - کدگذاری - ذخیره و طبقه بندی اطلاعات رابه کار می گیرند تا از این طریق اطلاعات خود و حتی رقبا را شناسایی و در اختیار بنگاههای زیرمجموعه قرار دهند.

الزامات مدیریتی :

چالش مدیریتی شرکتهای چند ملیتی در جهت هماهنگی مهارتهای مدیریت دانش با پیکربندی ساختاری متناسب با الگوهای ارتباطی بکار گرفته شده یکی از امور مهم است. لذا در خصوص مدیریت نمودن دانشهای موجود الزاماتی مورد نیاز است که از آن جمله می توان به دانش مدیریت دولتی ، مدیریت صنعتی ، مدیریت تکنولوژی ، استفاده از ابزارهای نوین ارتباطی و ابزارهای تجمیع کننده ارتباطات، محلهای ذخیره سازی، کانالهای نشر و باز نشر از قبیل شبکه های داخلی و اینترنت نام برد. مدیریت دانش موجب ایجاد علمی بنام دانش اقتصاد بر مبنای وب web based knowledge economic شده است .

روش های کارکرد در شرکتهای چند ملیتی

نکته ای که در شرکتهای فراملی مهم است در شرکتهای سنتی یا منطقه ای که تشکیل میشود بازه بخش های محدود جغرافیایی برای آن بازار مهم است. برای مثال : شامپو پرژک با آب وهوای ایران سازگار است ولی طبیعی است کالایی که در شرکتهای سنتی یا Local ساخته می شود. باتوجه به نیازهای آن جامعه ساخته می شود در شرکتهای چند ملیتی با توجه به نیازهای جهانی کالا باید تولید شود که قابل استفاده باشد . برای مثال : مک دونالد که مرغ سوخاری را در آمریکا بصورت ذبح شرعی عرضه نمی کند ولی در کشورهای اسلامی بدلیل مسایل اعتقادی بصورت ذبح شرعی عرضه می کند چون اگر ذبح شرعی نشده باشد در کشورهای اسلامی قابل خوردن نیست. پس بخشی را لوکال (در آمریکا) و اینترنتشال (در کشورهای اسلامی)

لذا بصورت سنتی در تجارت در اقتصاد المانهای رشد اقتصادی محدود به عناصر درونی آن جامعه از جمله آداب و رسوم (دین) و فرهنگ می باشد.

فرهنگ با آداب و رسوم نشات گرفته از یک ایدئولوژی است یک رفتار واکنش تمدنی است. این در حالی است که فعالیت شرکتهای فراملی و چند ملیتی به علت گستره ی جغرافیایی وسیع خود می بایست از مزیت هایی استفاده نمایند که این مزیتها جنبه بین المللی داشته باشد. لذا می بایست تکنولوژیهای استفاده شده این شرکتها بگونه ای توسعه و تحقیق (R &D) یابند . که تمامی

فرهنگها و رسوم بازارهای هدف خود را تحت سیطره خود قرار دهند. از این رو جهت ایجاد ارزش افزوده و استفاده از ابزارهای تکنولوژیک برتری بالاتری نسبت به اقدامات شرکت سنتی خواهد داشت.

ساختارهای تولید خودکار (اتوماتیک) به گونه ای مورد بهره برداری قرار خواهند گرفت تا مزیت نیروی انسانی و علوم فناوری غالب بر کارکردهای فیزیکی سنتی گردد. بطور مثال شرکتهای فراملی و چند ملیتی برای ارائه خدمات مالی و پولی خود در کشورهای مختلف یا برای ارائه محصولات خود در بازارهای هدف از نیروی انسانی و فناوریهای بروز استفاده کرده و سعی در ایجاد یک فرهنگ بین المللی برای استفاده از اینگونه خدمات و کالاها می نمایند.

برای مثال : شرکت لی در آمریکا ، شرکتی است که البسه کتان از جین تولید میکند، شلوار و پیراهن آن در کشورهای عربی هم استفاده می شود ولی مردم کشورهای عربی در برابر آن موضع دارند خیلی حاضر به پذیرش آن نیستند ، در خیلی از کشورها بخاطر ربوی نبودن وام در آن تغییراتی ایجاد می کنند برای مثال در یونان .

امروزه آموزش تحصیلات عالی نیز خود را با نیازهای فناورانه روز منطبق نموده است اگر چه منظور از این هم سویی تمرکز صرف بر علوم مهندسی و دانش علوم پایه نمی باشد و نمی توان منکر تاثیر علوم انسانی در شکل دادن به ساختار جامعه انسانی بود .

لذا این علوم انسانی است که به شرکتهای چند ملیتی کمک میکند که کالا و خدماتشان را به گونه ای طراحی کنند که در بازارهای مقصد مصرف بکنند . رشته های حقوق ، جامعه شناسی ، روانشناسی کمک می کنند به شرکتهای چند ملیتی محصولی تولید بکنند در آنجا قابلیت عرضه داشته باشد . اگر شما از علوم انسانی نکنید نمی توانید ذائقه، فرهنگ، تفکر، اعتقادات (دین) و آداب و رسوم شان را شناسایی کنید ، یقینا کالایی که تولید می کنید در آنجا استفاده نخواهد داشت ، پس علوم انسانی و فرهنگ می تواند در رشد این شرکتهای موثر باشد .

لذا شرکتهای چند ملیتی سعی میکنند فرهنگ و آداب و رسوم آن منطقه یا کشور را تغییر دهند تا بتوانند کالا و خدماتشان را در آنجا عرضه کنند ، ولی کشورها در باب فرهنگ خیلی مایل نیستند با شرکتهای چند ملیتی تعامل داشته باشند، چون معتقدند که ممکن است بخشی از فرهنگشان از بین برود .